

Nr 605

Av herr **Gustafsson** i Borås m. fl., om åtgärder mot oljeläckage.

(Lika lydande med motion nr 481 i Första kammaren)

I Sverige finns omkring 750 000 oljecisterner och farmaggregat. Enligt uppgift är ca 1/3 av oljecisternerna underjordiska. Huvuddelen av cisternerna används för eldningsolja.

I många fall synes råda otillräcklig kunskap om eldningsoljans egenskaper och om de risker som löskommen olja kan innebära för fastighet, vattentäkt, växtlighet och reningsverk. Inga som helst kompetenskrav synes ställas på vare sig cisternstillverkare eller installatör. Sådan kontroll av installationen att garanli kan ges mot ett läckage till följd av felaktigt materialval, osakkunnigt utförd svetsning, från korrosionssynpunkt olämpliga materialkombinationer eller mindre god installation föreskrivs ej heller.

Flertalet underjordiska oljecisterner i vårt land har nedlagts eller installerats efter andra världskriget. En del av dem är i dag mer än 20 år gamla. De har utsatts för stora påfrestningar såväl inifrån som utifrån. I flera fall har skador konstaterats. Inifrån påverkas cisternerna av de korrosiva produkter som följer med oljan. Vatten kan aldrig helt undvikas i en cistern. Även rent kondensvatten är mycket korrosivt, i synnerhet som det är syrerikt och till och med upptar syre ur oljeprodukterna. Felaktigt valt plåtmaterial i cisternerna kan orsaka snabb genomfrätning. En felaktigt vald svetselktrod kan ge betingelser för genomrostning.

Av en inspektionsrapport från ett militärt förbands drivmedelsanläggning framgår att i endast sju år gamla cisterner 3,5 mm djupa frätgropar uppstått inuti cisternen. Godstjockleken är i detta fall 6 mm. Dessa skador upptäcktes endast tack vare den besiktningrutin som tillämpats inom försvaret. I en eldningsoljecistern överstiger godstjockleken sällan 3 mm. Hade det varit fråga om en sådan hade läckaget varit ett faktum.

Föreskrifter finns för nedläggning av cisterner. En cistern skall ha sådan bottenlutning att bottenvattnet kan sugas ur från lågpunkt. Kännedom om denna bestämmelse är ringa. Bottenlutning åt fel håll förekommer, cisternen kan ligga vågrätt och botten kan vara deformerad så att flera lågpunkter bildas. Att under sådana förhållanden kunna avdränera korrosivt bottenvatten är omöjligt, i varje fall för den enskilde cisternägaren. Om korrosivt vatten ligger kvar på cisternbottens lågpunkter uppstår där lätt punktfrätskador.

Frätskador utifrån kan ha flera orsaker. Den vanligaste torde vara mekaniska skador på isoleringen. Ofta inträffar de under transport och nedläggning, där olämpliga hanteringsmetoder inte är ovanliga. Återfyllnadsmaterialets sammansättning kan vara felaktigt. Det kan förorsaka mekaniska skador t. ex. i samband med tjälskjutningar. Men den kemiska sammansättningen kan också vara sådan att rostangrepp påskyndas. Ytbeläggningen kan vidare lösas upp av olja i samband med överfyllning.

Uppmärksamheten synes dock vara väckt på denna betydelsefulla fråga. Vid korrosionsinstitutets årsstämma den 21 september 1967 ägnades huvudintresset åt korrosion i oljecisterner. Frågan belystes från såväl tekniska som praktiska utgångspunkter. De försäkringsmässiga och juridiska aspekterna behandlades av en försäkringsspecialist. Erfarenheterna från de statliga myndigheter som utför periodisk rengöring och besiktning visar värdet av kontroll i förebyggande syfte. Men det framstår lika klart att en besiktning fordrar såväl sakkunskap som noggrannhet och måste utföras av personal, försedd med utprovad och för ändamålet lämplig utrustning.

Enligt expertis som korrosionsinstitutet har torde nu sådana skyddsmedel mot korrosion kommit fram att även cisterner med måttliga rostangrepp kan räddas och korrosionen stoppas. Lösningen är känd även för skydd av rörledningar och går under benämningen katodiskt skydd. Skyddet måste anbringas av sakkunnig personal som kan lämna garanti för arbetet.

I Miljövärdhetsforskning, SOU 1967: 43, del I, anförs på s. 32 beträffande luftföroreningarna att de åtgärder som är tekniskt/ekonomiskt möjliga att vidta mot luftföroreningar också bör vidtas. Samma synpunkter torde kunna tillämpas på oljan som vattenförorenare.

På s. 59—61 i utredningens del I sammanfattas de problem som den stigande användningen av oljeprodukter skapar i vårt land. Därav framgår att snabba praktiska åtgärder i förebyggande syfte är av behovet påkallade, åtgärder som så snart som möjligt kan minska riskerna för läckage på oljecisterner och för att löskommen olja sprids.

Enligt vår mening motiverar riskerna för läckage av olja å underjordiska cisterner och de skador, som därvid kan uppkomma, förbättrade skyddsåtgärder. Även en begränsad kvantitet olja kan exempelvis för lång tid förstöra en värdefull vattentäkt. Saneringsåtgärder efter ett läckage kan — i den mån sanering över huvud är möjlig — kräva mycket stora belopp, och den enskilde kan komma att ställas inför omfattande skadeståndsanspråk.

Mycket talar för att ett bättre skydd lämpligen kan ordnas genom en besiktningsorganisation, som har ansvaret för cisternerna. Vad gäller underjordiska cisterner bör därvid särskilt beaktas de åtgärder som måste vidtas med hänsyn till befarade utvändiga korrosionsangrepp. Då besikt-

ning inte torde kunna utföras utan att samtidigt en noggrann rengöring äger rum synes det mest praktiskt att besiktningspatrullerna också utför rengöringsarbetet. De skulle också kunna utföra nödvändiga underhållsarbeten och installation av katodiskt skydd. Sedan dylik rengöring, besiktning och övriga åtgärder ägt rum kunde vederbörande antingen utfärda ett besiktningsintyg som ger tankägaren tillstånd till fortsatt utnyttjande intill tiden för nästa besiktning eller också förbjuda fortsatt användning av cisternen. Besiktningsintyget bör få sådant juridiskt värde att det kan ligga till grund för försäkring som håller tankägaren skadeslös vid eventuellt läckage.

Kostnaderna för rengöring, besiktning och eventuella övriga åtgärder — en nödvändig angelägenhet för cisternägaren — liksom för utfärdat intyg bör betalas av cisternägaren. Fasta priser bör tillämpas, dels ett grundbelopp för varje objekt baserat på storlek m. m., dels för varje åtgärd.

Försäkring mot skada till följd av löskommen olja kan göras så allmän att tredje man hålles skadeslös.

Under här nämnda betingelser bör organisationen kunna göras självbärande. Tillkomsten av en besiktningsorganisation av antydd typ medför dels att samhället får insyn och kontroll när det gäller detta viktiga miljö-vårdsproblem och dels att den enskilde befrias från ett ansvar som han inte har möjligheter att bära.

Med stöd av det anförda får vi hemställa,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer om skyndsamt utredning rörande behovet av ökat skydd mot spridning av olja från läckande cisterner, samt

att härvid överväges tillskapandet av en speciell besiktningsorganisation.

Stockholm den 25 januari 1968

Axel Gustafsson (fp)
i Borås

Lars Eliasson (cp)
i Sundborn

Carl Eric Hedin (h)
